

APPENDIX AD LIBROS REGUM.

553 *De unitate fidei, et charitate, quæ plenitudo legis est.*

1. Quid vir unus? Non solum ille unus dicitur, sed omnes competentes unus dicuntur. Unam sapientiam omnes habentes unum Christum Jesum confitentur; in uno spiritu Dei replentur; inde dicit Apostolus: *Omnes quidem currunt, sed unus accipit palmam* (I Cor. ix, 24).

2. Unusquisque insipientium non est unus, sed multi, quia per Scripturam insipiens, sicut luna mutatur. Luna cum videatur una esse per substantiam, per mutationem dierum semper a semetipsa alia est, et diversa; sic peccatores, qui mutantur semper scientia, et cupiunt diversa.

3. Unus autem dicitur Deus, non de numero, sed quia nunquam a semetipso alter efficitur. Ideo nunquam mutatur, ut est: *Tu autem idem ipse es, et anai tui non deficient* (Psal. ci, 28).

4. *De monte Ephraim.* Id est, non de vallibus, neque de campis, non de collibus. De monte Ephraim, qui interpretatur *fructificatio*; id est ergo, de monte frugifero, Dominus inquit: *Dominus montium*, non convallium.

5. Elcana interpretatur *possessio Dei est*. Vir ille habuit duas uxores: prima nobilior Anna sterilis erat, ut fuit prima uxor sterilis Abraham Sarra nobilior; secunda Ægyptia Agar ignobilior fuit. Et effectus est Abraham pater de ignobili, sic tamen post de nobili conjuge pater.

6. Ita Elcana, qui *possessio Dei*, prius de secunda uxore efficitur pater, quia clauserat Deus vulvam ejus Annæ, ut prius vulvam Sarrae. Post partum Phenennæ aperuit Deus vulvam Annæ. Phenenna interpretatur *conversio*, Anna *gratia* interpretatur.

7. Qui vult effici possessio Dei ducat has duas uxores, et jungat sibi primum eam quæ nobilior est, gratiam; hæc enim prima per fidem conjungitur, ut Apostolus ait: *Gratia enim Dei salvati estis per fidem* (Ephes. ii, 8). Secunda conjungitur Phenennæ, id est, conversioni, quia post gratiam credulitatis morum emendatio lit.

8. Prima filios nobis generat Phenenna, quia primos nobis fructus proferimus. **554** Et nisi convertamur a malo, non poterimus effici patres de Anna. Phenenna filios habet, sed qui non assistunt; nec tamen inanes, nam de sacrificiis divinis edunt.

9. Unusquisque ergo, qui convertitur a peccato, ex conversione generat opera justitiæ. Et postea excitata Anna per zelum bonum precem fundit Domino, ut ipsa filios generet, qui assistant Deo, hoc est, filios gratiæ, qui Deo vacent. In Evangelio hujus historiæ forma ostenditur.

10. Videlicet Martha satagit circa frequens ministerium: explet opera conversationis, et per hæc velut filios conversationis generat. Et Maria sedens

1. Fragmentum hoc, ut dixi in Isidorianis, cap. 402, n. 25, in Codice Vatie. Palat. 276, commentario Isidori in lib. quantum Regum annexum est eodem contextu. Quamvis titulus sit *De unitate fidei*, etc., re tamen vera est expositio quorundam locorum librorum Regum, et a primo libro, cap. 1, I, initium ducti, scilicet: *Fuit vir unus de Ramathaim Sopyim, de monte Ephraim*, etc. Pro competentes fortasse legendum *competenter*, etsi illico negatur insipientes esse unum.

2. In Ms. est *cum videtur*. Insipientes multi dicuntur, quia stultorum infinitus est numerus, et hoc sensu nonnulli intelligunt quod dicitur, *multi multa loquuntur*, quia stulti sunt loquaces.

A secus pedes verbi Domini, optimam partem dicitur elegisse, et intelligitur velut gratia gemina procreare.

11. Sic Anna generat filium Samnel, qui Deo assistit, de quo dicitur: *Moyses et Aaron in sacerdotibus ejus et Samuel inter eos qui invocant nomen ejus* (Psal. xcvi, 6); quod interpretatur: *Ubi ipse Deus*. Ubi enim spiritus gratiæ, ibi dicitur Deus, ut Paulus dicit. Et cadens in faciem adoravit Deum dicens: *Vere Deus in vobis est*.

12. Nisi præcedant opera conversionis, non possumus dona spiritus generare in Silo. *Silum* nomen loci, in quo offerebantur sacrificia, priusquam templum ædificaretur in Jerusalem, et purgatio fiebat peccatorum. Silum interpretatur *evulsio*, sive excalceatio, id est, calceamenti resolutio. Locus autem, in quo purgantur peccata, evulsio nominatur, ubi evellit cor lapideum; et excalceatio, quia omnes, donec ad locum veniamus sanctum, calceati sumus; cum autem perveniamus ad eum, disalceari jubemur.

13. Ut Moysi dicitur: *Solve corrigiam calceamenti tui, locus enim in quo stas terra sancta est* (Exod. iii, 5), ut indicia mortalitatis abjiceret, quæ in calceamenti pelliceis designantur. Unde Salvator dicit: *Neque calceamenta in pedibus vestris, quippe qui illam viam incederent. Qui dicit: Ego sum via, et veritas, et vita. Nemo enim viam vitæ cum indicio mortalitatis incedit*.

14. Silum, ubi est Heli, vir minus laudabilis; pro peccato enim retrorsum corruens expiravit. Si quis retrorsum convertitur a fide, et veritate, necesse est ut cadat, et continuo moriatur.

15. Heli interpretatur *extraneus*; extraneus quippe a Deo, qui non tenet disciplinam, et filium non cogitat, non corripit, aut emendat, qui indulget vitiiis. Filius Heli Ophni interpretatur *excelsus conversionis*, quia longe efficitur ab emundatione, hæc convertit ad Dominum.

C 16. Duos Phinees novimus in Scriptura, illum justum filium Aaron, **555** et injustum filium Heli. significator Phinees *oris obturatio* et *ori parcens*. Sunt in sacerdotibus hodie uterque: qui parit ori suo, et omnis sermo malus in sacerdote non procedit, Phinei filio Aaron comparatur. Comparantur filio Heli hi sacerdotes qui obturatum os habent, sive imperitia, vel vitio, sive conscientia peccatorum.

17. *Donec amoveret eum a lacte*. De rationali lacte Annæ Samuel depellitur, quia qui Deo offertur, offerri ante non potuit, quam depelleretur a lacte; quandiu puer est sensibus, Paulus dicit: *Lac vobis potum dedi, non escam*.

18. Omnis qui primo ab hæresi ad fidem vertitur, a lacte alitur: alienus est sermo justitiæ, et non habet sensus ad discretionem boni et mali. Parvulus non potest ascendere ad templum Dei; et ad mini-

3. Forte, *ut est scriptum: Tu autem*, etc.

8. In Ms. *Phenennæ filios habuit*.

9. In Ms. *erat vacat*.

10. Pro *conversationis* præstitit legere *conversionis*. Mendosum videtur *gratia gemina*.

15. Ms. *incederat*. Forte *incedebant*. Hæc et seqq. pertinent etiam ad cap. ii lib. I Regum. In Vulgata, loc. cit. Exod., est: *Solve calceamentum de pedibus tuis*.

15. Forte, *filium non castigat. . . longe efficitur ab emendatione*.

16. Forte, *ut omnis sermo malus in sacerdote non procedat*.

18. Forte, *alienus est a sermone justitiæ*.

steria sacerdotum interesse; sed nec mater ejus ascendit, cum posset ascendere; gratia enim est mater ejus, quæ servat eum, et enutrit.

19. Et oravit Anna, et dixit: Non invenitur orare, nisi per duo verba tantum, et dicit: *Lætata sum in salutari tuo*. Et aliud est: *Quia non est Deus præter te*. Apostolus autem dicit: *Orate sine intermissione* (I Thess. v, 17).

20. Is, qui in divino versatur officio, omnia gesta ejus, dictaque ad orationem reputantur, quia justus sine intermissione quæ justa sunt agit. Propter hoc sine intermissione justus orabit. Et in Psalmis dicit: *Elevatio manuum meorum sacrificium vesperinum* (Psalm. cXL).

21. Elevat manus actus suos. Aliter, Moyses elevante manum, vincebat Israel, demittente vero, vincebat Amalech, quia donec famulus elevat actus suos ad Dominum, vincit plebs Dei; qui autem demiserit actus suos, vincit Amalech inimicus Dei.

22. Anna inquit: *Exsultavit cor meum*. Necessario addidit, *in Domino*. Ut Paulus dixit: *Gaudete in Domino* (Philipp. iv, 4). Quia potest quis gaudere in carnalibus. Cum me homines laudant, non in Domino gaudeo; si gaudeo, pungar.

23. Propter verbum Domini cornua justorum. Id vel dicentes: *In te inimicos nostros ventilabimus cornu* (Psalm. XLIII, 6). In Græco læta testatio. Quia ergo cornu petimus, vel cornu ventilabimus. Cornua justis, quia de crucis Christi apicibus justis conferuntur.

24. In his destruens adversarias potestates de anima nostra. Dein plantatur in nobis vinea. Dilatumum est os meum, id est, per meditationem verbi Dei ad elevationem cordis venimus, etiam Apostolo dicente: *Os meum dilatatum est ad vos, o Corinthii* (II Cor. vi, 14). Ex altitudine enim cordis ori sapientia ministratur.

25. Quia dilatatus sum in salutari tuo, id est, si lætatus fuero in salutare Domini, tunc dilatatum est os meum. *Non est sanctus, sicut Deus*. Distinctione utitur: non dixit, nisi Dominus, sed nullus est, sicut Dominus. *Non est Deus, præter te*, id est, nihil eorum quæ sunt naturaliter. *Qui solus es*; cui, quod es, a nullo datum est. Nam et umbra 556 ad comparationem corporis non est, et fumus ad comparationem ignis non est.

26. *Notite multiplicare loqui excelsa*. Ut Solomon dicit: *Altiora te ne quæseris* (Eccli. iii, 22). De quibus præcipitur tibi hæc intelligere: *Notite multiplicare loqui*, nisi de Patre, et Filio, et Spiritu sancto, ut plenius manifestum fiat, quod loquimur? Post hæc tria nihil loquaris.

27. Non exeat inaniloquium de ore vestro, ut Apostolus ait: *Quis me liberabit de corpore mortis hujus* (Rom. vii, 24)? Aliter: *Angelus Satanæ, qui me colaphizat* (II Cor. xii, 7). Id est, ne magna de me ipso loquar. Non exeat magniloquium de ore vestro. *Non declines cor meum in verba maliitæ ad excusandas excusationes in peccatis* (Psalm. cXL, 4).

28. Et Salomon dicit: *Occasiones quærit piger, et dicit: Leo foris*. Idem dicit: *Diabolus subsannabit me, ut mulier me seduxit* (Proverb. xviii, 1; xxii, 15). Justus primum accusator sui est. Injustus non est sui accusator, sed aliorum. Donec quis peccat, neque justus est, nec accusator sui. Non enim qui agit accusat.

29. *Arcus potentium infirmatus*. Si indutus sis ar-

22. Forte: *Si gaudeo, et non in Domino gaudeo, pungar*.

24. Vulgata: *Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum est*.

26. In Vulgata: *Notite multiplicare loqui sublimia*.

28. Cap. xviii Proverb. : *Occasiones quærit, qui vult recedere ab amico*. Et cap. xxii: *Dicit piger: Leo est foris*. In Ms. fortasse deest aliquid.

33. Pro sustinuisse malleum substituisse, seu adhibuisse. Verum non satis hæc cohærent cum exposi-

tionibus Dei, scuto fidei, et galea salutis, et gladio spiritus, arcus potentium munimentis talibus firmabitur. *Et infirmi accincti sunt robore, ut est: Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat fortia* (I Cor. xii, 8).

30. Infirmitas populus est gentilis, qui alienus a Testamento Dei adeptus est fortitudinem, ut Prophetæ dicit: *Fortitudo mea et laudatio mea Dominus* (Psalm. cxvii, 14); id est, fortitudo ipse Christus est. Usque sterilis mater nostra est Ecclesia. Et hæc peperit septem, id est, septenarium numerum.

31. Et caro mea habens plurimos fructus carnis, fornicationem, immunditiam, impudicitiam, idololatricam, veneficia, contentiones, æmulationes, incitationes, dissensiones. Sterilis, id est, anima; nam aliquando non afferebat fructus justitiæ; nec per fidem Christi repleta est spiritu sapientiæ, et intellectus, et consilii, et fortitudinis, et scientiæ, et pietatis, et timoris Dei.

32. *Deus mortificat, et vivificat*. Mortificat me, cum essem mortuus peccato, et tunc vivificat me, cum me facit vivere Deo. Verus David, servans oves patris sui, apprehendit leonem, et interfecit. Titulus psalmi est: *Ipsi David, quando filius persequetur eum*.

33. Hoc factum legimus in libris Regum, illum non dilectum inique, sed humilium pie, accepisse a Domino disciplinam, susinusse medicinam, non retributionem iniquitati. Ille David laudabilis, sed alius David fortis manu Dominus Jesus Christus.

34. Præterita enim illa facta figuræ futurorum erant. Agnoscamus quemadmodum et Christum filium suum persequatur. Habebat Christus filios, 557 de quibus dicebat: Non jejunant filii sponsi, quando cum illis est sponsus. Inter hos fuit persecutor Judas.

De proximi vel defuncti fratris copula.

35. Ex lege proximo defuncti vel fratri copula deferebatur ejus uxoris, ut semen fratris vel proximi suscicaret. Inde est quod Ruth, licet ipsa alienigena, tamen quia maritum habuerat ex Judæis, qui reliquerat superstitem proximum, eam colligentem manipulos suæ messis, quibus aleret socrum, Boz vidit, et amavit.

36. Non aliter eam accepit uxorem, nisi calceamentum ejus ante solvisset, cui uxor debebatur ex lege. Historia simplex, sed alta mysteria; aliud enim gerebatur, aliud figurabatur. Designabatur enim futurus ex Judæis Christus, qui proximi sui, hoc est, populi mortui semen doctrinæ cælestis semine resuscicaret.

37. Cui calceamentum nuptiale Ecclesiæ copulandæ perscripta legis spiritualia deferebant? Non Moyses sponsus. Illi enim dicitur: *Solve calceamenta*; ne ex similitudine nominis sponsus Ecclesiæ crederetur. Non alius sponsus, sed solus Christus erat, de quo dixit Joannes: *Qui habet sponsam, sponsus est* (Joan. iii, 29).

38. Illius igitur calceamentum solvitur; hujus solvi non potest, sicut Joannes: *Non sum dignus, inquit, solvere corrigiam et reliqua*. Solus ergo sponsus Christus est: cui illa veniens ex gentibus sponsa ante inops, atque jejuna, sed jam Christi messe dives, innubaque, manipulos fecundæ segetis verbi reliquias gremio ligat mentis interno, ut exhaustam illam viduam morte filii atque inopem defuncti populi

tionem Cantici Annæ: *Deus mortificat, etc.*

35. Hæc pertinent ad librum Ruth, qui libri Judicum veluti appendix est, ac præfatio ad libros Regum. In Ms. est proximi supra proximo, et fratris pro fratri, et quia reliquerat, et eamque colligentem.

36. Hic erat mos antiquus in Israel, de quo cap. iv, 7, libri Ruth, ut qui juri suo cedebat solveret calceamentum suum, et daret proximo suo.

38. In Ms., innubaque, et nobis pascat.

matrem novis pascat alimentis, non relinquens de-
stitutam, et novos quærens.

39. Solus ergo sparsus est Christus, qui nec synagoga ipsi manipulos suæ messis invidet. Utinam se non ipsa excluderet, habuit, quos per se collegisset, quia populus ejus mortuus est, quasi filio indigena defuncto per Ecclesiam manipulos, quibus viveret, colligebat, quos venientes in exultatione portabant, sicut scriptum est, *Venientes autem venient, et reliqua.*

40. Elcana pater venerabilis Samuelis, qui erat possessio Dei; Ilcana quippe in possessionem Dei transfertur; animi virtute vir dicitur, et non solum vir, verum etiam vir unus appellatur. Non enim in diversa vagabundus, velut mobilis, atque instabilis, ferebatur, sed firmus, atque inconcussus persistens vir unus erat.

558 41. Et idcirco in monte Ephraim frugifero morabatur, in alta scilicet contemplatione virtutum, ut a nullis subjacentibus et circumlatrantibus vitiorum cogitationibus mentis ejus sublimitas dejiceretur, vel unitas scinderetur.

42. David cum sociis fugiens a facie Saul figurabat Christum, qui cum apostolis principem mundi lateret, nisi tantum sacerdotibus, ut demonstraret sacerdotalem cibum ad usum transiturum esse prophetam. Sive quia omnes vitam sacerdotalem debeamus imitari, sive quia omnes filii Ecclesie sacerdotes sunt, offerentes semetipsos Deo hostias spirituales.

43. Ergo intravit David domum sacerdotis, nec sacerdos, periculo mortis proposito, hospitem recusavit; ut sive moraliter hospitalitatis gratia libenter in nos aliena pericula transferamus, sive mystice nec praesumpto mortis exitio Christum hospitio suæ mentis excludant sacerdotes.

44. Ubi Christus spiritualis nequitiæ manubias sumens, illum Goltam suis spoliis armisque (spoliavit), ibi David panes petivit. Sed unum accepit, quia non quinque libris Moysi, sed Christi corpore eibus fidelibus paratur.

45. Doeg autem, camelorum infructuosi gregis custos, Judæ proditoris typos implet. Sed in domo Achimelech solus Abiathar princeps sacerdotum a persecutore Saul immunis est, quia nemo potest nocere Christo, principi sacerdotum.

46. Quid enim? quia David, qui retribuenti mala non reddidit, cum Saul et Jonathas bello occumberent, Gelboe montibus maledicent dicens: *Montes Gelboe, nec ros, nec pluviam veniat super vos, neque sint ocri primitiarum, quin ibi abjectus est clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo.* Quid ergo, Saul moriente, montes deliquerunt, quatenus in eis nec ros, nec pluvia eaderet? Sed quia Gelboe interpretatur *decursus*, per Saul unctum et mortuum mors mediatoris exprimitur; non immerito per Gelboe montes superba Judæorum corda signantur: quæ dum in hujus mundi desideriis defluunt, in Christi, id est, uncti, se morte miscuerunt.

47. Et quod in eis unctus rex corporaliter moritur, ipsi ab omni gratiæ rore siccantur, de quibus et hinc dicitur ut agri primitiarum esse non possint. Superba quippe Hebræorum mentes primitivos fructus non ferentes, quia in Redemptoris adventu ex parte maxima in perfidia remanentes, primordia fidei sequi noluerunt.

48. Sancta namque Ecclesia in primitiis multitudine

40. Hæc referenda sunt ad lib. I Regum, cap. i.

42. De fuga Davidis agitur lib. I Reg. xix. Mendosus videtur hoc loco Codex, ac fortasse legendum *prophete pro prophetam.*

44. In Mss. decrat *spoliavit*, aut simile aliquod verbum. Supra *manubias* erat *manubrias* veteri manu scriptum. Pro *libri* reposui *libris*, aut legendi *Christi corpus.*

45. Que de Doeg, sive, ut in Mss. legitur, Doech hic narratur, exstant lib. I Regum, cap. xxii. In

A gentium fecundata 559 vix in mundi fine Judæos, quos invenit, suscipit, extrema colligens, eos quasi reliquias frugum ponit; de quibus Isaias: *Si fuerit numerus filiorum Israel quasi arenæ maris, reliquias salvæ fient (Isai. x, 22).*

49. Possunt demum idcirco Gelboe montes ex ore prophetæ maledici, ut dum fructus, exarcescente terra, non oritur, possessores tamen sterilitatis damno feriantur, quatenus ipsi maledictionis sententiam acciperent, quia apud se mortem regis suscipere, iniquitate sua exigente, meruissent.

50. Sic plerumque res quælibet per historiam virtus est, per significationem culpa. Sicut aliquando res gesta in facto causa damnationis, in scripto autem prophetia virtutis. Quod verum citius ostendimus, si David factum ad medium deducamus, in uno testimonio ad utraque probando.

51. Quisnam audiens non solum fidelium, sed ipsorum quoque infidelium, non detestatur, quod David in solario deambulans Bethsabæe Uriæ concupiscit uxorem? quem tamen a prælio revertentem ire ad domum admonet pedes lavare. Qui protius respondit, dicens: *Arca Dei sub pellibus est, et ego in domo mea requiescam?*

52. Quem David ad mensam propriam suscepit, eique epistolas, per quas mori debeat tradidit. Cujus autem David in solario deambulans typum tenet, nisi ejus de quo scriptum est: *In sole posuit tabernaculum suum (Psal. xviii, 6)?* Et quid est Bethsabæe ducere, nisi legem literæ carnali populo conjunctam spirituali sibi intellectu sciare?

53. Bethsabæe enim puteus septimus dicitur, quia mirum per cognitionem legis infusione spiritualis gratiæ perfecta nobis sapientiæ ministratur. Quem vero Urias, nisi Judaicum populum, significat? cujus nomen interpretatum dicitur *lux mea Dei.* Judaicus autem populus, quia de accepta legis scientia tollitur, quasi de Dei gloriatur luce.

54. Sed huic Uriæ David uxorem abstulit, sibi que conjunxit, quia videlicet manu fortis, qui David dicitur, in carne Redemptor apparens, dum de se spiritualiter loqui legem innotuit, per hoc, quod juxta litteram tenebatur, hanc a Judaico populo extraneam demonstravit, sibi que conjunxit, qui se per illam prædicari declaravit.

55. Uriam tamen ad domum ire David admonet pedes lavare, quia incarnatus Dominus veniens Judaico populo præcepit ut ad conscientiam redeat, et sordes operum tergat, ut spiritualiter mandata legis intelligat, et post tantam duritiam præceptorum fontem baptismatis inveniens, ad aquam post laborem recurat.

56. Sed Urias, qui arcam Dei esse sub pellibus meminit, respondit quod domum suam intrare non possit. Ac si Judaicus populus dicat: *Ego mandata Dei in sacrificiis carnalibus video, et redire ad conscientiam per spirituales intelligentiam non requiro.* Quasi enim arcam esse sub pellibus 560 dicit, qui præcepta Dei non nisi ad exhibendum ministerii sacrificii carnalis intelligit.

57. Hunc tamen etiam redire ad domum nolentem David advocat. Quia quamvis Judaicus populus ad conscientiam reverti contemnat, tamen Redemptor veniens mandata spiritualia prædicat, dicens: *Si crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi; de me enim ille scripsit (Joan. v, 46).*

58. Legem itaque Judaicus populus tenet, quia

Mss. scribitur *Abimelech.*

46. Forte, cur David? cum interrogatione. Pro occumberent in Ms. est *accumberent.*

47. Forte, *sequi noluerunt.*

48. Vulgata: *Si enim fuerit populus tuus Israel, quasi arena maris, reliquias convertentur ex eo.*

51. Allegoria hæc de David, et Bersabæe exposita etiam est in Allegoriis, num. 90, sed ita ut Urias typus sit diaboli.

ejus divinitatem loquitur, cui idem populus credere A Sic ergo, sicut merita subditorum, tribuuntur personæ regnantium, ut sæpe qui videntur boni, accepto mox regimine permittentur, Scriptura dicente: *Qui cor cum dignitate mutavit.*

59. Gaza enim, et Ascalon, et Accaron diversa supplicia sustinebant. Gaza interpretatur *fortitudo ejus*. Omnes ergo qui sibi applaudunt in fortitudine corporis, et potentia sæculari, et dicunt cum diabolo: *Fortitudinem faciam, diripientur in die iræ Domini, et ad nihilum redigentur.*

60. Ascalon quippe, quæ (interpretatur) *pondera, vel ignis homicidæ*, cum venerit dies iræ, sceleris sui mensuram sentiet, et eodem quo operatus est pondere deprimitur. Et quia arsit ad effundendum sanguinem, et multas scandalizavit animas, et impletum est in ea: *Virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus, non diripietur, ut Gaza, sed in solitudinem redacta gehennæ ignibus concremabitur usque ad pulverem.*

61. Necon et Azotus, quæ Hebraice dicitur *es David*, et in lingua nostra sonat *ignis generationis*, clara luce testabitur. Arsit enim libidine, et generationis incendio dissipata est; et quia omnes adultèrantes, quasi cibam, corda eorum, et sagittis ardentibus vulnerati sunt. Non in tenebris, non in occulto judicio, sed in meridie, hoc est, quando sancti plenam recipient claritatem, projicientur in tenebras, et sanctorum consortium non habebunt in die judicii.

62. Sed et Accaron, quæ interpretatur *sterilitas, vel eradicatio*, quia nullos fructus habuit, et perversitate doctrinæ suæ eradicavit plurimos, ipsaque eradicabitur. Has omnes varietates intellige in animarum vitiiis atque peccatis. Et quod unusquisque opus quale sit ignis probabit. Idcirco infirmi dijudicant sæpe multa, quæ a fortibus dicuntur, quia ignorant quod in bubus calcitrantibus inclinata illa Testamenti arca, jamque casuram credens Levites erigere voluit, moxque sententiam damnationis accepit.

63. Quid est namque mens justi, nisi arca Testamenti? quæ gestata bubus calcitrantibus inclinatur, quia nonnunquam etiam qui bene præest, dum subjicietur, populorum confusione concitus, ad dispensationis condensationem ex sola dilectione permovetur. Sed in hoc, quod dispensatorie 561 agitur, inclinatio ipsa fortitudinis casus putatur imperitis. Unde et nonnulli subditi contra hanc manum reprehensionis mittunt, sed protinus ipsa vitæ merita deficiunt.

64. Recte Oza dicitur, qui videlicet *robustus Domini* interpretatur. Quoniam præsumptores quique, nisi audent mente robustos se esse in Domino crederent, nequaquam meliorum facta vel dicta velut infirma judicarent.

65. *Dabo tibi reges in furore meo.* Si ergo, irascente Deo, secundum nostra merita rectores accipimus, in illum actione legimus, quia de sola æstimatione pensemus, quamvis plerumque electi subjacent reprobis. Inde et David Saulem pertulit, quia dignus tunc fuit qui tanta præpositi asperitate premeretur.

59. In Ms., qui sibi applaudent.

60. Supplevi interpretatur, quod verbum exstat num. præc. In Ms. erat *concrematur*, et supra *concrematur*.

65. Videtur delendum *de ante sola*. Quæ hoc et seqq. numeris de rectoribus, sive præpositis et subditis dicuntur, uberius Isidorus pertractat lib. III Sententiar., cap. 48 et seqq.

67. Videretur legendum *a culpa alienus non fuit, vel a culpa alienos.*

68. Hæc petuntur ex libro IV Regum, cap. VI.

69. Corruptum videtur *Ecce etenim Baal Bethsa-*

Sic ergo, sicut merita subditorum, tribuuntur personæ regnantium, ut sæpe qui videntur boni, accepto mox regimine permittentur, Scriptura dicente: *Qui cor cum dignitate mutavit.*

66. Unde scriptum est: *Ecce cum esses parvulus in oculis tuis, caput te constitui in tribus Israel.* Sic pro qualitatibus subditorum disponuntur acta regnantium. Ut sæpe pro malo gregis etiam vere boni delinquant vita pastoris. Ille enim, Deo attestante, laudatus, ille supernorum conscius David propheta, populum numerando peccavit. Et tamen vindictam populus, David peccante, suscepit.

67. Cur hoc? videlicet per meritum plebium disponitur ordo rectorum. Justus vero judex peccantis vitium ex ipsorum animadversione corripuit, ex quorum causa peccavit. Sed quia ipsa voluntate superbiens, a culpa alienus non suscipit, vindictam culpæ etiam ipse suscipit. Nam ira sæviens, quæ corporaliter populum percudit, rectorem quoque populi intimo cordis dolore prostravit.

68. *Ibant autem in directum vaccæ per viam quæ ducit Bethsames, pergentes, et mugientes, et non declinabant neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Quid igitur vaccæ, nisi fideles quosque in Ecclesia designant? Qui dum sacri eloquii præcepta considerant, quasi superimpositam Domini arcam portant.

69. De quibus hoc etiam prænotandum, quia fuisse setæ memorantur, quia sunt plerique, qui in via Dei intrinsecus positi, foris carnalibus affectibus ligantur, sed non declinant a recto itinere, qui arcam Domini portant. Ecce etenim Baal Bethsames, quippe dicit *domus solis.* Et Propheta ait: *Vobis autem, qui timetis nomen Domini, orietur sol justitiæ (Malach. IV, 2).* Si igitur ad æterni solis habitationem tendimus, dignum profecto est ut de Dei itinere pro carnalibus affectibus non declinemus.

70. Tota enim virtute pensandum est, quod vaccæ Dei plastro suppositæ 562 pergunt, et gemunt; dant ab intimis rugitus, et tamen de itinere non declinant gressus. Sic nimirum prædicatores Dei verbi, sic doctores, sic fideles quique esse intra sanctam Ecclesiam debent, ut compatiantur proximis per charitatem, et tamen de via Dei non exorbitent per compassionem.

71. Nix itaque nunc innocentie nitor et gratiæ, nunc hiems et frigus charitatis intelligi potest. Quod autem legimus in Regnorum libris, Banaïam quemdam de fortibus Israel descendisse in cisternam, et percussisse leonem in tempore nivis, indifferenter puto in locis illis positam nivem, quia et Christi gratia, quæ in hoc mundo resplendit, et frigus charitatis Dei, quo refrixerunt homines nivis nomine potuit Scriptura sacra significari.

72. Banaïam vero figuratiter intelligimus *Salvatorum*, quia juxta vim nominis sui ipse ædificator Dominus; de quo propheta vaticinaverat, quia per eum ædificandam Ecclesiam dixit: *Ædificans Jerusalem Dominus.* Itemque: *Ædificavit Sion;* quod verbum in factura Hevæ, quæ Ecclesiæ typum habuit, Scriptura propria significatione posuit, dicens: *Et ædificavit dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem.* Et Paulus construi eam videns, ait: *Dei ædificatio estis.*

73. Samuel eur ter vocatur? quia et propheta *mes.* Pro dicit crederem reponendum dicitur. Verba Malachiæ in Vulgata sunt: *Et orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiæ.*

74. Banaïa factum enarratur lib. II Regum, cap. XXII, 20 et seqq. In Ms. videtur esse *quoniam infixērunt pro quo refrixerunt.*

72. Forte, qui per eum. In Ms., quia verbum; correxī quod verbum.

73. Ita confuso rerum et annorum ordine desinit hoc fragmentum, addita rubrica: *Incipiunt capitula de libro Esdræ. De septuaginta annis captivitatis, etc., ut apud Isidorum. Sacerdotium Samuelis Isidorus*

fuit, sacerdos, et dux. David annis XL primum ex tribu Juda regnavit. Roboam annis... Abia... Assa justus... Joram... Ochozias... Athalia... Johas... Amasias... Azarias... Joatham... Achaz... Ezechias... Manasses... Ammon... Josias... Joas... Eliachim... Joachim... Ezechias... Astraph XIV, III

A annis, XLI, VII annis, L annis, IV annis, XL annis, VI annis, XIV annis, XVI annis, XXIX annis, LV annis.

RUBRICA.

Incipiunt capitula de libro Esdræ.
De septuaginta annis captivitatis, etc.

alibi testatur; negant alii, ut dictum est in not. ad libr. Allegoriar., num. 86.

VARIE LECTIONES.

AD LIBRUM DIFFERENTIARUM RERUM.

Num. 1, ut in Dei; al. in Dei, omisso ut. lb., intelligenter; al. intelligunt. N. 5, et color; al. et calor. N. 7, Spiritus sanctus... procedens; al. Spiritus ex Patre, et Filio non genitus, sed procedens. N. 9, nec genitus; alii addunt, nec genitus, nec creatura esse videtur, sed increatus. N. 11, relative tria; al. relativa tria. N. 14, gratiæ et veritatis; al. gratia et veritate. N. 50, facta, præcessit, etc.; al. facta processit, quæ tamen res ex se facta non æternitate. lb., cantum; al. cantu. N. 52, receptionem; al. resurrectionem. N. 55, genus; al. genus futuri sæculi. N. 56, De rerum, etc.; al. om. titulos, hic, et alibi. N. 41, scripserunt; al. decreverunt. N. 43, singuli animo immortales; al. singulari animo mortales. lb., impares; al. pares. lb., ad voluptates... caduci; al. ad voluntatem Dei vita caduci. lb., queruli; al. quasi soli. N. 55, confert decentiam; al. conferat dignoscantiam. N. 55, aggeribus; al. custodiarum aggeribus. lb., aer ictus; al. erectus. N. 57, defluendi; al. defluentis. N. 61, partes sunt; al. arces sunt. N. 68, in circulo, etc.; al. in circulo, etc. N. 68, in circulo, etc.; al. in circulo, etc. N. 70, admisisse; al. adivisse. N. 74, et actionem; al. et rationem, corporisque virtutem a vicesimo. N. 75, quadragesimo; al. quadragesimo nono. N. 78, inducunt; al. induunt. N. 80, potestatem; al. possibilitatem. lb., pubertatem, etc.; al. pubertatem autem egressi mox adolescentes. N. 82, mollier; al. mollior. N. 83, virilitate; al. viriditate. N. 93, caro est, quæ proprie; al. omnis caro est corpus, non omne corpus caro est, sed caro est, quia proprie. lb., non subjaceat; al. om. non. N. 95, sopiri; al. separari. N. 98, corporis; forte, corpori. N. 101, sive colore; al. sine calore. N. 103, Deus esset; al. Deus non esset. N. 104, dixerunt, etc.; al. dixerunt, rationabilem, per quam invisibilem rem concupiscit; irascibilem, per quam impetus iræ sunt, emendat et corrigi; concupiscibilem, per quam, etc. N. 107, non concipiuntur; al. om. non. lb., alteram propositionem destruit; al. alienæ propositioni deseruit. N. 109, procedens; al. descendens. N. 112, exaltat; al. exultat. N. 113, lapsam; al. lassam. lb., victores ultimo; al. victores ultimus. N. 115, effectum; al. affectum. lb., volentem; al. nolentem. N. 116, peccandum; al. prævaricandum. N. 117, obsequentem; al. subsequentem. lb., prædestinando; al. prædestinatos. N. 124, esus; al. esca. N. 127, omnes servos; al. homines servos. N. 151, transiuri; al. transitoria. N. 156, ei qui; forte, ejus qui; vel ille qui. N. 158, destruit; al. differunt. N. 140, spectationis; al. expectatione. lb., cujus; al. cujus charitatis. N. 146, ad boni; al. ad unum. N. 148, ex verbis. Sapientiam; al. ex verbis, sapientia ex sententiis; sed sapientia, lb., indiserta; apud Grialium indiscreta, quod mendum puto. N. 155, hac, etc.; al. hæc, ut quidam ait, sicut ferrum venenum, sic armat eloquium. N. 156, referre; al. deserre, quod fortasse melius. N. 158, restringit; al. restringit. N. 160, studioque; al. studioque boni. lb., tenetur; al. terretur. N. 161, octo sunt; al. septem sunt. lb., et harum, etc.; al. et earum regina ebrietas, et superbia. N. 165, dum quemlibet; al. dum quia non libet. N. 168, genus eorum; al. genus superbiæ est eorum. lb., observatione;

al. conversatione. N. 169, reprimunt; al. respuunt. N. 170, et percat. Jam superbiæ; al. et per avaritiam. Superbiæ.

AD ALLEGORIAS.

Num. 1, obteguntur; al. leguntur. lb., annotata; al. mutata. lb., brevis, etc., al. breviter stylo scribendi decrevi. N. 2, in ratione; al. in oratione. N. 5, pastor ovium; al. pastor, et rector fidelium. N. 6, ætate; al. fratre. N. 9, spe invocavit; al. primus cœpit invocare. N. 17, altitudinem; al. capita. N. 53, opera pariunt. Sic legendum. Grialius, opere pereunt; al. opere pariuntur. N. 56, stabili; al. stabiliores. N. 58, somno; al. somno quievit. N. 55, consolandi studium; al. consulendi negotium. N. 69, quem Christus, etc.; al. quem cum peccato dies judicii invenerit. N. 70, qui Israeliticum, etc.; al. a quibus Israeliticus populus colligatur, ne cum gratia confiderent. N. 80, reperti; al. præcepti. N. 81, Dalila. Grialius mendose, Dalila. N. 87, sacerdotes; al. sacerdotis, quod non displicet. N. 88, æmulationem; al. imaginem. N. 94, elevationis; al. elationis. N. 95, ita Christus... assumptus est; al. ita Christus carnem suam, in qua natus est, et passus, et resurrexit, assumpsit. N. 99, auctoritatem; al. austeritatem. N. 104, acquirendam; al. exsequendam. N. 110, in otio; al. in vita. N. 113, in gentibus; al. in cantibus. N. 116, constitutus; al. elevatus. N. 120, patet ingressus; al. fuit regressus, vel fuisse regressus comprobatur. N. 125, Judaicæ hirundines; al. Judaici passeris. lb., dum eos... obscærant; al. dum ejus luminis sacramentum male obscærant. N. 127, devictam; al. devinctam. N. 151, comparat; al. orsus. N. 157, peragitur; al. spargitur. N. 159, parit; al. parturit. N. 142, populos... cognitos; al. populos, qui fidei luce cognita prædicaverunt. N. 151, detraxit; al. detrusit; forte, retraxit. N. 160, laborabat, figuram; al. add. laborabat, et curata est, filia quidem archisynagogi Judæorum typum tenuit, hæc autem, quæ profluvio sanguinis laborabat, et curata est, figuram. N. 170, recreatur; al. sanatur. N. 174, a diaboli laqueis abstractam; al. diaboli laqueis astrictam. N. 175, præceptorum, sed sicut; al. præceptorum sunt generati, sed tamen. N. 182, venerunt; al. convertuntur. N. 185, emundat; al. emendat. lb., exercuit; al. expressit. N. 188, perdit; al. perdet; forte, perdidit. N. 189, vocaverunt; al. provocaverunt, vel prædicaverunt. N. 191, homo autem, etc.; al. hominem autem non habentem. Quod sustineri potest, ut urbem quam statuo, vestra est. Num. 196, discedunt; al. decidunt. N. 200, eaque morali; al. atque moraliter. Grialius edidit ea quæ mortali. N. 202, corporis acceptos; al. operis accipitur. N. 209, postulabat ab amico; al. postulata amicum. N. 210, auferunt; al. repetunt. Sic Vulgata, Luc. XII, 20. N. 211, humanum... schismatis; al. humanam fidem, et religionem invicem separatam in disensionem schismatis. N. 215, humilitatis; al. per gratiam humilitatis. lb., commutabitur; al. renovabitur. N. 214, curata; al. erecta est. lb., quibus... accipimus; al. quibus curvata erat, erigitur, accipiens. N. 216, conversione; al. confessione. N. 221, ad sacerdotes; al. ad sacramentum. lb., varietate; al. vanitate. N. 229, accepta gratia; al. acceptam gratiam. Scilicet utur cum accusativo, ut